

clar que la metàfora estigués consumada lingüísticament entrè els il·liris, però és possible. la presència de *sarā* en aquest sentit en macedo-romanès (i en canvi no en el romanès de Dàcia) es compendria millor d'aquesta manera. —⁶ Cf. amb això la dita cat. «El temps passa i la Joana balla», que he sentit a pagesos de tot el Princ. [1925 ---] quan temen que passa massa temps i mentrestant --- (pobres de nosaltres ---); i en el qual sempre he cregut que hi ha una disfressa tabuística d'una JANA 'fada bruixa', una DIANA *saltans* o *Nata Tripudians* —⁷ Cal corregir així les defectuoses definicions dels DFa i AlcM

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS
serra arborera, serra arborega, serra manera, serra manesca, sarrà, serreta, serreta de proa, serrera, serrera-da, serro, serrutxo, serrar, serradera, serradeta, serrador, serradora, serradura, serradina, serradis, serrilla, sarrilla, serrill, serrum, serruja, serriga, serraduraire, asserradurat, serradissa, serradisser, serradissó, serraire, serratge, serrí, serrina, serrinoies, +serrera, serrabiux, serrabiuxos, serracoll, serradits, serra-la-vella, serrar la vella, serraviare, serramerra, serra-mameira, serral, serralt, serralada, serralar, serralat, serraló, serrall, serralla, +serrallada, serrallet, serrallo, serrat, sarrat, sarrado, sarrau, serradal, serrada, serradell, sarradell, serradet, serradeta, sarradeta, serrejar, serra-serreiant, serreiant, serretejar, +serret, serretó, serrató, serristrall, +serrill, serron, serruca, +serratinès, serrà, serrania, +oliva serranesca, serrer, serrera, xerrac, xerroc, xarrac, xorrac, surrac, xerracar, xorracar, xarroc, surracar, xurracar, xerrucar, xerracada, xerracador.

SERRA, 'peix semblant al moll', 'Serranus cabrilla' o 'Serranus scriba', d'origen incert; possiblement del ll. SARRANUS que és un dels noms de la porpra, pel color vermellós ratllat de la pell que el cobreix? □ 1ª doc : 1350.

«Que la lbr. carnicera de les bogues, de sorels ---, de sucles blanques e de agulles e de sarrans, e de tot altre peix semblant sia venuda 7 diners, e no més avant» en un ban barceloní del plec de 1349-56 (f° 89v^o) en la col·lecció dels de l'Arxiu de la Ciutat; «sarrans y mabres y vaques variades y sarths» en una llista mall de 1361-5 (BSAL VII, 119b); «déntols, sarrans, torts, moylles», ross 1379 (InvLC), «serranet: channa», OPou (ThPu, 66); «sembla que això és tret de Palmireno (c 1550), car MAOrellana, «Catálogo dels Peixos que es crien e peixquen en lo mar de València», 1802, p 8, porta *Serrà* i «serranet: cast. [?] *serranos*»; Lat. (segons Palmireno) *Channa, Hiattula, Sehanus* [?]. Pere Bellon Cenom. [de Le Mans] la descriu i duu dibuixada 1, 267. Figura a la llista de peixos cuinats del L de St Soví, S. XIV. «--- sípies, pobs, sa<r>rans, julioles, sardines ---» (NCl cxv, 196)

El serrà és ben conegut en totes les costes de llengua catalana. A StPolM n'he menjat i em descriuven el *sarā* com un peix gormand de mitja terça a dues

unces i de color ros (1925); també hi havia *vaques serranes*, que podrien ser les *vaques variades* que la citada llista mall. de 1361 arrencera al costat dels *serrans*; a la costa empordanesa m'anomenaven junts *sarāns* i *virois* (aquests un peix virolat de color verd, blau i groc, crec una mena de jurioles), Colera, 1958; Plaia (*Proa* de Palamós, jul 1960, 8) l'identifica amb el 'Serranus cabrilla' i el dóna com a nom usual a Cadaqués, L'Escala, Calella de Palafrú, Palamós, SFGuixols, Tossa i Bna També a Mallorca els pescadors de Cabrera em deien que hi ha molts *serrans* en el paratge submarí pròxim a l'illa, conegut per «Els Espessos de Sa Foradada» (1969).

L'únic intent etimològic és el del REW, 7866: «SERRANUS 'Sagefish'. It. *serrano*, campid. *serrania*, cat. *serrà* (Sp *serrán*)». Seria doncs un deriv de SERRA 'serra de serrar'. Però aquest article, fora del nom català, és arbitrari quasi del tot, car ni un cast. *serrano* o *serrán*, ni un it *serrano* no es troben en els diccionaris; però sobretot el 'sagefish' és la mena de peix més allunyada d'un serrà (que Vogel tradueix en al. per «art Barsch»): es tracta d'un esqual (potser és el peix que s'anomena *serreta* en cat, veg SERRA), el «Squalus pristis» (*pristis* vol dir justament una mena de serra en grec, en francès (segons Sachs-Villatte) «scie, espadon» MLWagner, *Diz Et. Sdo*, 409-10 s'afanya a desmentir M-Lübke reconeixent que en sard ve del català allí és campid. *serrani, šarrani, serranu, sarrānqa*, i també hi ha sic. *serrania* (dicc. de Traina): aquesta vacil·lació en la consonant inicial i en les terminacions, en efecte, és prova d'un catalanisme; altrament MLWagner s'absté de dir res sobre l'etimologia del nom català.

Jo també m'he de reservar. Però no veig raó semàntica per derivar de *serra*. Notem de passada que el nom científic *Serranus* no és llatí veritable sinó mera llatinització ictiològica del nom català, per tant no dóna cap guia per a l'etimologia, encara que potser M-Lübke s'hi deixà agafar. Vindria del fet que, segons el DFa, el serrà té les aletes dorsals espinoses? Magre fonament perquè punxar amb espines no és serrar; ni morfològicament la derivació *serranus de *serra*, per més que sigui concebible, no és de les més naturals.

No puc fer més que conjecturar que es tracti del ll. SARRANUS. Aquest pròpiament és un adjectiu ètnic, que es derivava de *Sarra* antic nom de Tir, la capital de Fenícia, famosa per les seves tintures. «Urbs Tyrus tingendis purpuris famosas», «quare sarrano saepe etiam refertur ad purpuram» diu Forcellini-De Vit. I de fet així figura en els més grans poetes clàssics, començant per un hexàmetre de Virgili referent a l'*ostium*, o sigui la tintura i roba d'aquest color «ut gemma bibat et sarrano dormiat ostro» (Geòrg II, 506) 'per tal que begui en copa de pedra preciosa, i dormi entre vànoves purpúries'. Però després ho apliquem molts a robes i pells: *toga sarrana* Juvenal, *chlamys sarrana* Sidoni Apollinar. I en fi es converteix en adjectiu del color de plantes i Columella descriu la *rosa sarrana* i les *violae sarranae*.

Podríem imaginar que els pescadors romans, recor-